17 Jaar, No. 99. -- 'SHERTOGENBOSCH. -- Zaturdag 23 Augustus 1845.

DE NOORD-BRABANDER.

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS.
Voor de Stad.. f 12.
Franco per post.» 14

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

(Verschijnende driemalen in de week; Dinsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 cents de regel.
behalve 35 cents zegel.

[illegible] minister van binnenlandsche zaken aan de commissien van landbouw 's konings verlangen heeft te kennen gegeven, om onverwijld te worden berigt nopens den waren toestand der aardappelenteelt, en dat, na het inkomen der rapporten het publiek met den staat van zaken zal bekend gemaakt worden.

Z. Exc. de gouverneur onzer provincie heeft zich gehaast aan dat doel mede te werken, door eene opgave te vragen van de gemeentebesturen, betrekkelijk het getal der met aardappelen beplante bunders, en dat der bunders, waarop die vrucht door de heerschende ziekte is aangetast en, naar men met al te veel regt vreest, bedorven mag geacht worden.

Op zich zelve genomen kunnen wij niet anders, dan die maatregelen toejuichen: maar met leedwezen ontwaren wij hier weder, even als in zoovele andere omstandigheden van een ander belang, den slakkengang der regering, het bedreven stelsel van halve maatregelen, en de onbegrijpelijke verbindheid, om steeds te beginnen, waarmede men moest en ook kon eindigen.

Inderdaad, wij vragen het, welke lenigingszal dat aan de ramp aanbrengen, welke onze minder bemiddelde volksklasse bedreigt, wanneer het publiek voor goed zal weten, of vermeenen te weten, (want ook de commisien van landbouw zijn niet onfeilbaar, en eenstemmigheid van gevoelen omtrent zulke onderwerpelijke zaak zal toch nimmer bestaan) waardoor de bedoelde ziekte veroorzaakt wordt, wat zij eigenlijk is, en hoeveel verwoestingen zij juist aangerigt heeft? Middelerwijl dat de commissien van landbouw op haar gemak daarover zullen vragen en schrijven, en de gemeentebesturen, na twee, drie of vier malen aangeschreven te zijn geweest, eindelijk eens zullen beginnen na te gaan, hoeveel bunders land in elke gemeente met aardappelen bepoot, en hoeveel bunders bedorven zijn, duurt de ramp steeds voort; hare verwoestingen spreiden zich meer en meer uit; de [illegible] levensmiddelen stijgen steeds hooger [illegible] zoo lang gewenschte [illegible] zal verbreken zijne staat gebrek [illegible] voor de deur. Zal men den [illegible] volk voeden met verhandelingen over [illegible] den aard der ziekte, met tabellen van duizenden bunders, die met aardappelen beplant waren, en duizenden bunders, die niets opgebragt hebben?

Het is 's Konings verlangen, zegt men. Maar wij weten immers wel, dat dit hoog verlangen slechts uitgedrukt wordt ten gevolge der inlichtingen welke den Koning gegeven worden, en die, in dit geval op het voornoemde Departement berusten; dat de minister, na openlegging der zaak dit verlangen uitlokt. Maar, hij, die 's Konings hart kent; hij, die weet dat die vorst geene echtgenoot, die voor eenen misdadigen man de koninklijke genade komt inroepen, kan opbeuren, zouder eenen traan tusschen de tranen der bedrukte te laten vallen; hij, die weet dat 's Konings hart soms afgevraagde weldaden schenkt, welke zijne rede hem ingeeft te weigeren, weet ook wel, dat indien men den Koning had voor gesteld, dat er dringende behoefte is aan het nemen van krachtdadige maatregelen, om gebrek aan levensmiddelen onder de mindere klassen te voorkomen, een gebrek niet alleen ontstaande uit afwezen van genoegzamen voorraad, maar ook, en welligt nog meer uit de onbereikbaarheid voor de mindere klassen, uithoofde der exorbitante prijzen, dat, in dat geval, zeggen wij, 's Konings belangstelling en bezorgdheid in de hoogste mate zou gaande gemaakt zijn en er ongetwijfeld zou begonnen worden met maatregelen van voorzorg in plaats van met statistieken, die wel voor volgende jaren van nut kunnen zijn, maar de geledene ramp niet kunnen herstellen, noch derzelver gevolgen voorkomen.

Dit heeft men niet gedaan; en omdat men het niet gedaan heeft, wagen wij het zulks te doen. Mogten deze regelen TOT ONDER 'S KONINGS OOG DOORDRINGEN, smeekten wij hem zoodanige maatregelen te bevelen, en wel met eene spoedige uitvoering te gelasten, welke geschikt kunnen zijn, om eenen genoegzamen voorraad van levensmiddelen te doen opslaan, welke in tijd van nood voor den behoeftigen man en de minvermogende volksklasse beschikbaar kunnen gesteld worden. Hierbij wordt niets gewaagd. Mogt het dan Voorzienigheid behagen, de ons dreigende ramp van ons af te weren, is niemand die voorraad niet verloren. Dit is, naar ons [illegible] middel om welo[illegible] [illegible] gelegenheden te voorkomen.

Maar niet alleen den Koning en zijne regering bidden wij en moedigen wij aan, tot het nemen van voorzorgen; ook de meer met tijdelijke goederen begunstigde particulieren spreken wij, in het belang der menschheid en in hun eigen belang toe. Waarom niet met vereende krachten aan het werk gegaan? Waarom niet gelden bijeengebragt; daarmede voorraad opgedaan van de eerste levensbehoeften, om die in tijd van nood zonder winst aan degenen, die alsdan zich dezelve tegen de verhoogde prijzen niet kunnen aanschaffen, af te staan. Nederlands weldadigheid is altijd een roemrijke titel geweest en is het nog: maar het mag niet ontkend worden, dat zij veelal daarin dwaalt: van toe te snellen om hulp voor geleden rampen te bieden, maar zelden er toe overgaat om bedreigende rampen te verhoeden. *Wachten! wachten!* noodlotig woord!

Mogten deze weinige woorden eenig nut stichten, en vele gevaren afwenden, waarvan de ons bedreigende rampen steeds zwanger gaan. *Videant Consules!*

In België heeft zich, onder de bescherming der hooge geestelijkheid, het plan van een genootschap gevormd, ter bevordering der catholijke drukpers. Dat dit de goedkeuring der zoogenaamde liberalen niet wegdraagt, zal wel geen betoog behoeven. Alles weten zij daartegen in te brengen; en vervallen in de zonderlingste tegenstrijdigheden. De een erkent hierin een onbetwistbaar constitutioneel regt, de ander beweert, dat dit plan lijnregt met de constitutie in strijd is; anderen wederom beweren, zich geen denkbeeld te kunnen maken eener catholijke drukpers, wijl er geene anti-catholijke drukpers bestaat. «Wij bestrijden, zeggen deze laatsten, de catholijke-politieke partij, maar wij buigen het hoofd voor de catholijke godsdienst: eenigen uit innig gevoel en persoonlijke overtuiging, anderen uit eerbied voor het groot en heilig beginsel der vrijheid van geweten.»

Het *Journal de Bruxelles* beantwoordt deze redenen, en wij deelen derzelfs antwoord mede; omdat [illegible] ook in ons land ruime toepassing vinden zal.

«Het is dus uitgemaakt, zegt het brusselsche blad: te beweren dat er eene anti-catholijke partij is, dat die partij talrijke tolken onder de drukpers telt, dat die partij en hare tolken strijd voeren tegen de godsdienst en hare bedienaren en tegen de zeden, is louter laatertaal. Trouwens het [illegible] eerbied *voor het groot en heilig beginsel der vrijheid van geweten*, dat die partij te vervolgen [illegible]

verwekt heeft tegen priesters, die zich, als priesters aan het kerkelijk gezag onderwerpende en, als burgers, een regt uitoefenende dat aan geen' galeiboef ontzegd wordt, in die stad nederzetteden. Het is uit eerbied voor dat beginsel, dat bijna dagelijks een gedeelte dier drukpers de verjaging vraagt van zekere priesters, onder voorwendsel dat zij geloften hebben afgelegd: dat is te zeggen, dat zij gedaan hebben hetgeen het innigst tot het gebied des geweetens behoort. Het is uit eerbied voor de godsdienstige zedeleer, dat zij die vuile feuilletons in het licht geven, die geest en hart tot in den boezem der huisgezinnen gaan bederven. Het is uit medegevoel voor de godsdienst, dat zij dagelijks die lasteringen tegen de geestelijkheid opnemen, welke het volk, van de bedienaren der godsdienst verwijderende, het ongelukkigerwijze tegelijk van de godsdienst zal aftrekken. Eindelijk, het is uit ijver voor de catholijke godsdienst, uit gehechtheid aan hare leerstellingen en zedeleer, dat zij, met eene duivelsche volharding, den *Juif Errant* (Wandelenden Jood) verbreiden, die gedrogtelijke opeenstapeling van alles, wat immer goddeloos en onrein tegen het catholicismus werd geschreven.

« En wat meer is, een liberaal dagblad heeft durven te neder schrijven, dat dit laatste werk niet anti-catholijk is. Inderdaad, wij zijn genegen het dank te weten voor deszelfs naïviteit. Het verstandig publiek zal daardoor te beter in staat gesteld worden eenig licht te bespeuren in die onophoudelijke verwarring van woorden, welke de liberale polemiek kenmerkt. Van het oogenblik dat het catholijk denkbeeld, op eene liberale wijze opgevat, zich zoo ver uitbreidt, om zulke voortbrengselen in deszelfs kring op te nemen; is het liberalismus gehoordeeld, de woordentwist wordt nutteloos, deszelfs verzekeringen verliezen alle waarde.

« Wij willen dien zien, dat wij niets overdrijven. Ziehier de woorden van den liberalen schrijver: « De *Juif Errant* zelf, zegt hij, waartegen gij zoo » ijvert, is voorzeker, onder het letterkundig en » wijsgeerig oogpunt, geen onberispelijk werk; maar » het is opmerkenswaardig, dat hij nimmer een mis- » bruik in de godsdienst heeft aangetast, zonder » daartegen over te plaatsen het vertroostend tafereel » van al het goede wat de wijsselijk begrepen gods- » dienst uitwerkt. Naast de Aigrigny's en de Rodin's » treedt Gabriël op. Aldus is de *Juif Errant*, het » meest voltairiaansch van alle nieuwere voort- » brengselen, eigenlijk gezegd geen anti-catholijk » werk »

« Het is niet noodig hier de bedenkingen te herhalen, welke wij zelve reeds in het midden hebben gebragt, noch die, der verstandige beoordeelaars, die zich met den Juif Errant hebben bezig gehouden. Men weet dat in het werk van Eug. Sue, al degeen, die stipt de uiterlijke pligten der godsdienst waarneemt, een deugniet of een domoor is; wie ook het juk dier beoefening heeft afgeschud, hij moge zich in het slijk rondwentelen, is een edel mensch, een held van deugd. En die priester Gabriël zelf, hij loochent de kerkelijke hierarchie. Hij verwerpt uit eigen gezag het sacrament der biechtvaardigheid; schoon voorbeeld, voorwaar, van het goede, dat eene wijsselijk begrepen godsdienst uitwerkt.

« In de laatst uitgekomen bladzijden van den *Juif Errant*, gaat de schrijver nog verder: hij loochent het huwelijk. Zijne geliefkoosde heldin, Mej. Cardoville, stelt haren minnaar voor, om de banden des huwelijks niet te aanvaarden. De godslastering aan de losbandigheid parende, zegt zij: « Ik beschuldig *de godsdienst der mis* (la religion de la messe) niet, even als mijne eerbiedwaardige tante, maar *ik heb de godsdienst van God*; aan Hem zijn » wij onze brandende liefde verschuldigd: Hij moet » er godvruchtig in verheerlijkt worden; het is Hem » met Hem onder eene levende dankbaarheid aan » te roepen, dat wij moeten zweren, niet: van el- » kander eeuwig te zullen beminnen, niet: van el- » kander voor eeuwig te zullen toebehooren ..... » Niemand kan zoodanigen eed, zonder leugen en » dwaasheid afleggen ..... wij mbeten geen onver- » breekbare banden aantaarden; want, zoo wij ons » altijd beminnen, waartoe dan die kluisters? In- » dien onze liefde ophoudt, waartoe dan die ke- » tenen, die alsdan niets anders zullen zijn dan » eene verschrikkelijke dwingelandij? .... Wat ik » wil..... is, u te boeijen door de aanlokkelijkheid, » u te ketenen door het geluk en u vrij te laten.... » om u aan niets dan aan u zelven schuldig te zijn.»(*)

« Men vergeve het ons, deze schandelijke leer der losbandigheid hier over te nemen, welke veel eer in de verblijven der ontucht moest gepredikt worden en voorzeker waardig gekeurd wordt gepredikt te worden door de dagbladen, die *op de aanlokkelijkheid* der zedeleer van Eug. Sue speculeren. Wij vragen het de huisvaders, catholijken, protestanten, ja zelfs atheisten: stemmen zij er in toe dat zulke zedeleer aan hunne kinderen gepredikt worde, dat hunne zonen en dochters dezelve in oefening brengen? Zoo ja, dan hebben wij hun niets te zeggen; dan doen zij wel, dagbladen in hunne huizen toe te laten, die op eene schandelijke wijze van het knoeiwerk van Eug. Sue leven. Maar zij duiden het dan ook niet ten kwade, dat andere huisvaders, die geen lust gevoelen, om hunne kinderen voor de ontucht en goddeloosheid groot te brengen, een ander gevoelen aankleven. Laat hun vrijheid te gelooven, dat de *Juif Errant* niet alleen een anti-catholijk werk is, maar een werk, waarin de goddelijke en menschelijke wetten, de maatschappelijke orde zoo wel als het gezond verstand op de onwaardigste wijze worden mishandeld. Gedoogt eindelijk dat zij zich vereenigen, om eenen dijk tegen den stroom op te werpen, teneinde hunne huisgezinnen van de besmetting te behoeden, en onder het volk de laatste overblijfselen te bewaren van het geloof, dat het geluk zijner volkeren heeft bewerkt.

(*) Niet alleen de instelling van het H. Sacrament des huwelijks wordt hier door Eug. Sue besproken en gelasterd, maar zelfs de burgerlijke wetten, die het huwelijk vaststellen en deszelfs regten omschrijven, worden ten hevigste gegispt en verguisd en derzelver spoedige vernietiging voorzegd. En een nederlandsch dagblad, onder opzigt van het ministerie van Justitie geschreven, verbreidt ook die leer: en meer dan eene vertaling van dit schandelijk voortbrengsel vindt aftrek in het godsdienst- en wetlievend Nederland!... Red.

AMERIKA.

De nationale vergadering van Texas heeft den 4 julij het ontwerp van aansluiting goedgekeurd met eenparigheid van stemmen, min eene. Er blijft nu nog alechts over, om van de aansluiting een *fait accompli* te maken, de bijzondere constitutie van den nieuwen Staat aan het onderzoek van den senaat der Vereenigde Staten te onderwerpen. De texiaansche landsvergadering is bijeen gebleven, om de onderscheidene wetten, die het land beheeren, te herzien, teneinde dezelve tot een geheel te maken aan de genoemde bekrachtiging te onderwerpen.

TURKIJE.

Te Konstantinopel hadden men tijdingen ontvangen nopens de laatste operatien van den russischen opperbevelhebber Woronzoff in den Caucasus. De algemeene meening was dat men niet te gunstig moest oordeelen naar de eerste goede uitkomsten van den veldtogt, aangezien het eene taktiek der bergbewoners is, voor den naderenden vijand terug te trekken, en hem alzoo meer binnenwaarts in het gebergte te lokken en daardoor zwaardere verliezen te doen ondergaan.

Men had te Konstantinopel ook berigten uit Circassie. De bewoners der oostelijke streken van Anapa hadden zich, op aanhitsing van Soliman Effendi, van den uitgezonden van Vorst Schamyl, tegen Rusland verklaard en hadden zich gevoegd bij de troepen van Soliman Effendi, welke aangevoerd worden door Cara-Batyr, zoon van Sefer-Bey, die naar Andrinopel verbannen is. Volgens ingekomene berigten had dit leger een russisch korps van Tschowato uiteen gedreven. Onderscheidene beys van circassische volksstammen, die aan Rusland onderworpen waren, hadden zich met al hun volk bij Schamyl, in Dhagestan vervoegd, en de wapens opgevat. Deze gaat steeds voort in het noorden werkzaam te zijn; terwijl Daniel-Bey, de ex-sultan van Jellikoi, zich in het zuiden van Dhagestan bevindt. Beide zijn van geschut voorzien. Men zegt zelfs dat Schamyl de sterkte Amakchau en Daniel-Bey de stad Tschok aangetast hebben. Het schijnt ten slotte te blijken dat er nog geene ernstige ontmoeting heeft plaats gehad.

SILESIE.

Een brief van Breslau, gedagteekend van den 29 Junij, en aan den [illegible] Religion medegedeeld, behelst de navolgende bijzonderheden omtrent den godsdienstigen toestand in Silesie.

« Sedert een aantal jaren werd Silesie aangewezen, zoo dikwijls de catholijken in Duitschland wilden spreken van een land, alwaar hun geloof op het punt was van uittedooven en hunne Kerk bleeke eene schaduwe meer zijn zou. En voorzeker, hunne beoordeeling was maar al te zeer met de waarheid overeenkomstig; want op geene plaats over de geheele aarde was de catholijke kerk in eenen zoo vernederden toestand als in Silesie. Maar God heeft onze klaagtoonen en gebeden gehoord, [illegible] Kerk beurt zich op, als het ware verjeugdigd [illegible] de slagen, welke de rongiaansche schenning haar heeft toegebragt. De geestelijkheid is weder ontwaakt; alles, van boven tot onder, krijgt een nieuw leven en wanneer het geestelijk opperhoofd, dat Rome ons gezonden heeft, zich aan onze spits zal gesteld hebben, zullen onze duitsche landgenoten eenen troostrijken blik op hunne broeders in Silesie kunnen werpen. Overigens worden strekkingen van geheel anderen aard, blijkbaar, welke de rongiaansche schenning [illegible] even als te [illegible], protesteren de *vrienden des lichts* evenzeer tegen [illegible] kerk als tegen de regering. Onlangs waren zij in groot getal bij een gekomen in eene der [illegible] beurs. Onderscheidene leden der [illegible] gezindheid stonden aan hun hoofd, toen een [illegible] policie hen kwam gelasten uit een te gaan, hetgeen zij deden, doch na alvorens daartegen een [illegible] op schrift te hebben ingeleverd. Door het rongianismus te begunstigen verwiedenie het [illegible] ons eenen kuil te graven, [illegible] zelf te zullen vallen. Wat [illegible] en zijne aanhangers hebben ons eene groote dienst bewezen; zij hebben ons bevrijd van een zeker getal valsche broeders; zij hebben zich belast met het armzaligst deel onzer geestelijkheid, en ons inniger dan ooit te voren verenigd worden. Hunne laatste aanwinst, in den persoon van Theiner zal hun waarschijnlijk verder schadelijk danvoordeelig zijn; want daar deze nog niet geheel alle denkbeelden van christendom heeft afgelegd, zal hij te Breslau denzelfden rol kunnen spelen, welken Prutz te Berlijn heeft aanvaard: dat is te zeggen, hij zal trachten Ronge te ontkroonen, door de negatieve leer te veroordeelen, welke [illegible] zijne *kerkvergadering van Leipzig* heeft [illegible] aanneinen.

De *Sies. Zeit.* berigt dat eene algemeene vergadering der [illegible] gemeenten [illegible] den 15 en 16 [illegible] is vastgesteld. Volgens dat blad zou hun getal, in de provincie Silesie alleen, drie en veertig bedragen. Volgens het programma der [illegible] zouden zij zich bezig te houden hebben met onderscheidene vraagstukken van algemeen belang raakende de [illegible], ook zouden zij beraadslagen over de [illegible] der gemeenten [illegible] het Rongianismus, of lieger een [illegible] dagelijks meerder [illegible] onder het [illegible] pietismus, zoo hebben de staatsministers, aangesteld

in Evangelicis een manifest uitgevaardigd, waarbij alle vereenigingen verboden worden, die ten doel hebben eene verdere verspreiding dier stelsels van ongeloof. De tijd zal leeren of zij zich zullen kunnen doen gehoorzamen.

ZWITSERLAND.

Onder het opschrift: *Wat hebben wij te wachten?* stelt de Lucerner *Staats-Courant* den toestand van Zwitserland aldus voor:

» Wij en ons vaderland vinden ons geplaatst op eenen Vesuvius, wiens aanstaande uitbarsting bijna zeker is. De jongste beraadslagingen van den landdag, in de kwestie zoo wel der jesuiten als der klooisters in Argau getuigen van de uiterste verbittering der gemoederen. Eene omwenteling der volkomenste anarchie moet eerstdaags het hoofd opsteken.

» Wij zijn dus gewigtige gebeurtenissen genaderd. Men ontveinze het zich niet langer; eene factie die het [illegible] is besloten alles te wagen [illegible] vreeselijkste gevaren te storten, en *zich op eenen weg te begeven, welken geene revolutie tot heden gekend heeft*, en die haar leiden moet tot een doel, hetwelk zij door de gewaagdste en misdadigste middelen wil bereiken. Zonder oogen voor de toekomst, zonder ooren voor den angstkreet van het tegenwoordige, mededoogeloos jegens de smart des vaderlands, en hare eigene eer, haar eigen bestaan wreedelijk op het spel zettende, heeft zij geene andere gedachte, geen' anderen wil, dan zich, woedend en zinneloos, te werpen op den weg der omwentelingen en van den moord harer bestrijders.

» De dag van den 10 augustus, zoo droevig vermaard in de jaarboeken van het fransche jacobinismus, was vastgesteld geworden, om bepaaldelijk het plan van nieuwe aanslagen en gewelddadigheden vaststellen. Onder het belagchelijk voorwendsel, van de verdediging te willen hooren der suborneerde uitvoerders der vrijkorpsen, die door hun opperhoofd, Ochsenbein, van verbreking der krijgswet en [illegible]heid beschuldigd waren, verzamelden zich een hoop deelnemers der vrijkorpsen te Olten (canton Solothurn); ter zelfder tijde, hielden Steiger en de andere uitvoerders van het Lucernsch radicalisme [illegible] te Sarsée, terwijl hunne afgevaardigden Argau en Bazelland doorliepen, alleenige eenen nieuwen veldtogt tegen Lucern en dezelfs bondgenooten aankondigende.

» Dienzelfden dag kwamen al de commissiën van het *volksverbond* bijeen; niet meer in hare respectieve [illegible], maar te Bern zelve, en de Bernsche deputatie bij den landdag vlugtte verschrikt uit Zurich, overtuigd van de wijde strekking eener zoo stoutmoedige daad in de hoofdstad zelve.

» Het is niet meer te betwijfelen dat het plan van opstand, sedert zoo lang opgevat en voorbereid, rijp [illegible] te bevonden; wij moeten dus binnen korte dagen hevige tooneelen te gemoet zien; welligt zijn wij den noodlottigen dag, waarop ons staatkundig bestaan een einde moet nemen, genaderd.

« Laat ons bereid zijn en geene vrees koesteren. Wij strijden voor eene heilige zaak, voor ons bestaan, onze regten, ons geloof. Wij zullen dien strijd doorstaan met die kalme gelatenheid, waarmede de eerste christenen voor hun heilig geloof stredenen. De hoofdtrek van den omwentelingsgeest en deszelfs afschuwelijke strekkingen, die het meest zoo in zijne voorzeggen als daden uitkomt, dien hij door de drukpers en het zwaard als den zijnen verkondigt, is eene woedende vijandschap tegen het christendom, wiens ondergang gezworen is. Men raadt meer [illegible] de catholieke godsdienst aan, omdat [illegible] de getrouwste, de volslagenste geloofsbelijdenis van het stellige christendom gevonden wordt.

« Het bewustzijn onzer vaders van de heiligheid hunner zaak, gaf hun heldenmoed; hetzelfde bewustzijn moet ons denzelfden moed geven.

« Maar wij zijn niet minder sterk door de eendragt en den goeden wil van de catholijken van Zwitserland, alsmede door den geest van verknochtheid en zelfsopoffering, waarvan ons volk van Lucern en dat der cantons, onze getrouwe bondgenooten, op den dag des gevaars, zulke schitterende bewijzen hebben gegeven. Geene vrees beangst het, bij het vooruitzigt van nieuwe worstelingen. *Het weet dat de zaken van Zwitserland te ver gevorderd zijn om in dien toestand te blijven*; het weet dat een laatste slag moet toegebragt worden, en is bereid dien af te weren. Al kunnen wij slechts een kleiner getal strijders tegen onze vijanden en het slagveld stellen, zal ons leger zich nog talrijk genoeg vertoonen, om hen schrik aan te jagen. De eeuwige sterkten, welke God ons, in onze bergen, naauwten en diepten geschonken heeft, zullen, even als altijd, voor ons [illegible] zijn. De soldaten van Oostenrijk en Frankrijk hebben ze leeren kennen; velen hunner hebben er hun graf gevonden en die graven staan nog voor vele anderen open.

« Overigens, nimmer werd eene zegepraal door het getal beslist. De moed, die moed vooral, welke tot beginsel heeft het bewustzijn eener goede zaak, en eene goede militaire leiding, doen veldslagen winnen: wij missen geen van beiden.

« Gebeure dus wat wil. Ons oog omvangt met eene onverbreekbare kalmte eene bedreigende en op handen zijnde toekomst. Het bewustzijn van hetgeen wij zijn, van hetgeen wij willen, troost ons in al hetgeen de tegenwoordige omstandigheden onheilspellends opleveren. »

— Den 8 Augustus heeft men te Sion eene plegtige lijkdienst gevierd voor den heer Leu. De dienst, welke door den bisschop, den staatsraad en vele aanzienlijken der Stad werd bijgewoond, werd verrigt door Zijne Waardigheid den Grootsakristijn van Kalbermatten, die ook de absolutie gegeven heeft. Men vermeent dat ook in Walliserland heden lijkdiensten tot hetzelfde doel gehouden zijn. Een groot getal geneenten, vooral in Opper-Wallis, hadden zich reeds vroeger van dien vromen pligt gekweten.

— Te St. Gall hoopt men dat de organisatie van het bisdom spoedig, ten genoege der catholijken zal beslist worden.

PRUISSEN.

Ronge heeft, ter gelegenheid van den herderlijken brief van den nieuwen bisschop van Breslau een nieuw pamflet uitgevaardigd, zijner volkomen waardig. Het overtreft in eerloosheid alles wat hij tot heden geschreven en geteekend heeft; want hij is niet altijd de vervaardiger der libellen, welke onder zijnen naam in het licht verschijnen.

— Den 30 Julij zijn de *vrienden des lichts* te Breslau vergaderd geweest. De predikant Ahlich, een hunner redenaars, heeft er, op de naïfste wijze der wereld verklaard, dat hij nog niet duidelijk verklaren kon, wat men denken moest van de godheid of van de enkele menschheid van Jesus Christus. De onderling Krause kwam hem te hulp, door te verklaren dat hij sedert lang de zekerheid erlangd had, dat Christus slechts een *mensch* was [illegible]!!!

— De Koning van Pruissen wordt door zijne onderdanen van de Rijnprovincien ontvangen met uitdrukkingen van gevoelens, welke met die van Koeningsberg een contrast vormen, waardoor Z. M. zeer moet getroffen zijn. De hoofden der natien zullen toch eenmal moeten inzien, dat de onderwerping aan een hoog kerkelijk gezag, ofschoon niet het hunne, getrouwere onderdanen vormt dan de verwarde theorien der verstandige en godsdienstige onafhankelijkheid van het individu. In Pruissen begint men zich minder te verontrusten over de godsdienstige twisten, dan over de staatkundige woelingen, welke aldaar oprijzen. Zou derzelver gelijktijdigheid geen kenmerk van derzelver identiteit zijn?

SPANJE.

Volgens een brief uit Rome aan het parijssche dagblad *la France* geschreven, zou de Paus het *ultimatum* van Spanje betrekkelijk de kerkelijke zaken beantwoord hebben, met te verklaren, dat wel verre van eenige ingenomenheid tegen Spanje te koesteren, hij integendeel verlangend is, hetzelve eene genegenheid te bewijzen gelijk aan die, welke Pausen, zijne voorgangers, steeds voor dat land hebben aan den dag gelegd; maar dat, in de tegenwoordige omstandigheden, er een groot verschil bestaat, tusschen de positie van het spaansch gouvernement en die der Fransche en Portugesche regeringen, met welke Z. H. concordaten gesloten heeft om de nadeelen te herstellen, welke de omwentelingen dier twee landen aan de Kerk berokkend hadden. Inderdaad, die regeringen deden zich niet alleen voor als de nadeelen waarover men zich beklaagde, niet te hebben berokkend, maar boden zich nog aan als willende een droevig verledene herstellen. Aldus heeft men in Portugal de zaken niet tot dat uiterste gedreven, waartoe zij in Spanje gekomen zijn, want men heeft er de goederen der kapittels en bijna al die der wereldlijke geestelijkheid behouden. In Spanje daarentegen, verkoopt men nog de kerkelijke goederen; een verkoop, welken Z. H. nimmer in eenige plaats heeft goedgekeurd. Alles wat Z. H. heeft kunnen doen, is geweest om het aan 't eigen geweten der houders over te laten te beslissen over de geldigheid van zulke koopen. Ondertusschen voegt de correspondent van 't fransche blad er bij, Z. H. wil en kan de magtiging, welke men van hem vergt, om de Kerk te ontbinden, niet verleenen; hij kan dus de reeds plaats gehad hebbende beroovingen niet bekrachtigen. De Paus eindigt met te verklaren, dat zoolang voor de eeredienst en de geestelijkheid geene eervolle en onafhankelijke dotatie zal aangewezen zijn, welke dotatie hij vordert, als schadeloosstelling voor de verkochte goederen, en zoolang de gedurende dit jaar bewerkstelligde verkoopen niet zullen vernietigd zijn, hij niet gezind is, met het gouvernement van Madrid in onderhandeling te treden.

FRANKRIJK.

PARIJS, 19 Augustus. Ll. Zondag heeft eene joodsche weduwe, na hare vier kinderen het doop te hebben aangeboden zelve het geluk gehad, dit H. Sacrament te ontvangen. Deze plegtigheid, voorgezeten door den eerw. heer Ratisbonne, was opmerkenswaardig door het groot aantal nieuw-bekeerden, welke het altaar omringden. Onder hen ontwaarde men eenen tachtigjarigen rabbijn, die, weinige maanden geleden, het christendom ontheiligd heeft. Deze grijsaard bediende de mis met eene zielroerende godsvrucht. Men heeft aangekondigd dat een der aanzienlijkste onder de joden, bekend door zijne uitgebreide kundigheden, de oogen voor de waarheid had geopend, en dat hij, met drie zijner geloofsgenooten, in den loop der volgende maand het doopsel zou ontvangen. Aldus dagten de joden, van hunne vooroordeelen bevrijd door het philosophismus, dat de overblijfselen hunner overleveringen heeft vernietigd, achter elkander in den schoot der Kerk, die hen met liefde ontvangt en ze te gelijk met God en met de menschen verzoent.

— Volgens een algemeen verspreid gerucht, is den heer Rossi in last gegeven, om het hof van Rome te polsen wegens de terugroeping der jesuiten uit Zwitserland, zonder evenwel daaromtrent, hetzij regtstreeks of zijdelings eenige onderhandeling aan te knoopen.

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH 21 Augustus.

Wij hebben nadere berigten ontvangen nopens de verwoestingen, welke den 19 dezer een vreeselijk orkaan te Zevenbergen en omstreken heeft aangerigt. Zoo als wij zeiden, is het dak der nieuwe kerk ingestort en heeft het plafond in deszelfs val medegerukt. 11 huizen zijn maal ingestort; 66 zwaar beschadigd en 60 hebben ook, doch minder geleden. Drie menschen zijn bij de ramp omgekomen; behalve de andere schade aan goederen, vruchten en gewassen, welke wij reeds vermeld hebben.

— Men leest in de *Amsterdamsche Courant* van 20 Augustus het volgende: Zoo wij vernemen is de plegtige inwijding van het nieuwe beursgebouw thans stellig bepaald op Woensdag den 10 September aanstaande, en mag men zich vleijen die plegtigheid met het bijzijn van Z. M. den koning en de prinsen van Oranje en Alexander te zien vereeren.

— Eergisteren tegen den middag ontstond te Leyden brand in eene kuiperij op de Middelstegracht welke zoo spoedig teenen, dat, in weerwil van de oogenblikkelijke overvloedige hulp, het pas onlangs opgetrokken gebouw, tegen over de zeepziederij der heeren Dros en gebr. Tieleman, en mede aan deze toebehoorende, bijna geheel is uitgebrand, te wijl de belendende huisjes aanmerkelijk schade

hebben bekomen. Naar men verneemt was het gebouw tegen brandschade verzekerd.

— Te Zwijndrecht heeft den 20 dezer een hevige brand gewoed. Dezelve ontstond omstreeks 2½ ure in de zoutkeet van de heeren Epenhuisen en Staps, en door den hevigen zuidwesten wind aangewakkerd, verkreeg hij weldra een schrikbarend aanzien en bedreigde alle beneden den wind gelegen gebouwen met algeheele vernieling. In een oogenblik was ook de naastaanliggende keet, toebehoorende aan de heeren G. van Hoogstraten en Zn., aangestoken, en binnen een uur waren die keet en de daaraan belendende op en beneden den dijk staande woningen in de asch gelegd. De hevige wind maakte alle aangewende pogingen tot blussching ijdel, alleen zijn die van eenige werking geweest tot behoud der boven den wind gelegen gebouwen; zij zijn echter slechts gedeeltelijk met een goeden uitslag bekroond. De brand is door geene blusschmiddelen gestuit kunnen worden en heeft eerst toen de ziederijen waren vernietigd opgehouden. Van de keeten is niets staande gebleven dan een klein gedeelte.

Op dit oogenblik branden nog eenige overblijfselen der fabrijken en eene geringe hoeveelheid turf.

De oorzaak van den brand, wordt algemeen toegeschreven aan het overslaan der vlam uit een in brand staanden schoorsteen der keet, die de rietdakken der omliggende gebouwen heeft aangestoken. De schade is zeer aanzienlijk doch wij kunnen daaromtrent nog geene zekere opgave mededeelen.

AMSTERDAM, 18 Augustus. Eene geachte hand schrijft het volgende, den 14 dezer, uit Vriesland:

«Ik kan u melden, dat de ziekte onder de aardappelen bij ons slechts in eenen zeer ligten graad is en, bij aldien dezelve niet erger wordt, ik het van geen belang oordeel. Het natte koude weder, geloof ik, is zeer weldadig tegen dit ongemak; wij eten dagelijks aardappelen uit onzen tuin, welke zeer goed zijn. In andere provincien schijnt deze ziekte groote verwoestingen aan te rigten, eene groote ramp voorwaar voor de bouwers en verbruikers. Deze natte, onstuimige koude dagen hinderen ons in ons akkerwerk: gelukkig zijn wij met het zaaddorschen nog niet begonnen; alles is bijzonder achterlijk. De rogge belooft goed: zoo ook de overige vruchten.» (*Arnst. Cour.*)

PROGRAMMA

DER

SCHUTTERS- EN MUZIJK-FEESTEN

IN DE SOCIETEIT DE UNIE

te *'s Hertogenbosch*.

24e *Augustus* 1845.

1°. Plegtige inhaling der groote Muzijk-Harmonie van Roermond.

2°. 's Avonds 6 ure aankondiging door het gelui der klokken en lossen van het geschut.

25e

3°. Morgens 9 ure vergadering, in het Societeits-Gebouw ter verificatie der Mandaten, voorlezing van het Reglement van Orde; onderzoek der verstkomende Schutterij tot toewijzing der Premie.

4°. Ten tien ure vereeniging op het Stadhuis.

5°. Afhalen van den Schutter Koning met de Kommissie, het Vaandel, de Prijzen, Decoratie en Premie, door de Schutterij der Societeit, voorafgegaan door de Muzijk, begeleid door de Eerewacht te Paard.

6°. Algemeene optogt van af het stadhuis in de volgende orde:

a. Een detachement Lanciers te paard, een dito infanterie.

b. Het Muzijk der stedelijke Schutters.

c. Eerste helft der deelnemende Schutters-vereenigingen.

d. De groote Muzijk-Harmonie van Roermond.

e. Eerste afdeeling Schutters van de Unie.

f. De Prijzen, Decoratie, en Premie gedragen door 4 Jongelingen.

g. Het Vaandel, en de Eerewacht te paard.

h. De Schutter-Koning, Kommissarissen, en Dignitarissen van de Schutterij der Unie.

i. Tweede afdeeling Schutters van de Unie.

k. Muzijk van het 1e. Regiment Linie-Infanterie.

l. Honorairе Schutters en Leden der Societeit de Unie.

m. Hoorn-Muzijk van het 6e. Regiment Infanterie.

n. Tweede helft der deelnemende Schutters-vereenigingen.

o. Detachementen als boven, gaande langs het Hotel het Parlement, over den *Hoogen Steenweg*, *Visch-*, *Kruis-*, *Postel-* en *Vughterstraten*, achter het Stadhuis om, door de *Verwer-*, *Paper-*, *Toren-*, *Hinthmer-* en eerste *Nieuwstraat*, naar het Societeits-Gebouw, waar dezelve, door de Kommissarissen der Societeit zullen ontvangen worden.

7. Ten 11 ure aanvang van den Wedstrijd, en het Bal.

8. Des avonds 8½ ure uitreiking der Prijzen, Decoratie en Premie door den Edel Achtbaren Heer Burgemeester dezer stad.

9. Muzijk, Illuminatie, en Vuurwerk in den Tuin.

26e.

10. Plegtige optogt van af het Stadhuis, door de groote Muzijk-Harmonie van Roermond naar het Societeits Lokaal, des voormiddags ten 11 ure.

11 Voor en namiddag Harmonie-Muzijk, door dezelve, en Vuurwerk in den Tuin.

27e.

12. Des avonds Vocaal en Instrumentaal Concert.

28e.

13. Schutters recréatie in de Societeit.

3e September.

14. Koning-Schieten.

NB. Door welwillende vergunning zullen de stads poorten tusschen den 25 en 26 Augustus den geheelen nacht door, geopend worden.

LATERE BERIGTEN.

De keizer van Rusland heeft een gedeeelte der domeinen van de kroon ter beschikking der Joden gesteld, opdat deze zich aan den landbouw zouden kunnen toewijden, en eene som aangewezen, om hen behulpzaam te zijn in het aankoopen der noordige gereedschappen.

De zwitsersche landdag heeft alle belangrijke zaken afgehandeld, men ziet eerstdaag deszelfs scheiding te gemoet.

Te Leipzig heeft den 14 de plegtige ter aarde bestelling plaats gehad der slagtoffers van den opstand van den 12 dezer. De raad dier stad heeft den Koning een adres aangeboden, waarbij Z. M. de verzekering wordt gegeven der voortdurende getrouw- en verknochtheid zijner onderdanen van de stad Leipzig.

Het pruissisch ministerie heeft aan al de censoren aanschrijving gedaan, hen verbiedende iets te laten drukken wat op de godsdienstige geschillen betrekking heeft; tenzij de dagbladen, waarin dusdanige artikelen voorkomen, bij hunne concessie, de formele toelating hebben ontvangen, om de geschillen van den dag over het godsdienstige te behandelen.

De koningin van Engeland heeft voor 3500 thalers ingeschreven, voor de voltooijing van den Dom te Keulen.

In Ierland worden nog groote bijeenkomsten der orangisten voorbereid, allen met het doel om het tegenwoordig ministerie ten hevigste te bestrijden.

In België zijn de aardappelen weder tot 10 en 11 franken de 100 Kilogrammes gerezen. Men schrijft deze buitengewone verhooging aan eene tusschen de koopliedet gesloten overeenkomst toe.

Advertentien

De ondergeteekende verwittigt, dat de familie *MOURICE* gedurende de Kermis alle avonden ten zijne huize zal geven

VOCAAL EN INSTRUMENTAAL

MUZIJK EN ZANG

D. DOKEN,

Vaerlands Koffijhuis.

WELDADIGHEID.

Door eenen Noodlotigen BRAND, die in den nacht van 7 en 8 Junij jl. voorviel, zijn te *Loenen* op de *Veluwe* Twee voorname PAPIERFABRIEKEN, bewoond door HAUMEN JAN en JOHANNES VAN BELDEN, in den asch gelegd. De Gebouwen waren tegen Brandschade onzekerd, maar al het zich in dezelve bevindende Fabrijkaat en materieel niet, zoodat deze jeugdige Fabrickanten, die juist trachtte eerste verzending hadden bewerkstelligen, zich aldier van alle middelen van bestaan beroofd zien en de grootste, ellende gedompeld vinden, benevens deze aanzienlijke schade, die op zigzelve reeds zoo groot is, voor elk begrijpelijk, ook nog hunne, hunne broodwinning, verschillende kunne, hunne broodwinning.

Het Dorpje hunner inwoning voorziet zoveel mogelijk in de eerste behoeften; doch zonder krachtdadige hulp van elders blijft het uitzigt donker.

De Ondergeteekenden, van nabij met deze regtschapene, ongelukkige Menschen bekend, hebben niet geaarzeld, de Vaderlandsche Weldadigheid hunner Medemenschen, Landgenooten, in te roepen. Met gevoelens van warme Dankbaarheid zal elke Gift, hoe gering dan ook, tot lenigiging van deze ramp, ontvangen worden, en daarvan later in de *Arnhemsche* en *Haarlemmer Couranten* melding worden gemaakt.

D. BAS BACKER, Burgemeester der Gemeente *Apelddoorn*.

C. H. BARON VAN RHEMEN VAN THEMLENS HUIZEN, Lid der Ridderschap en Gedeputeerde Staten van *Gelderland* te *Brummen*.

R. A. J. BARRON VAN ITTERSUM, Lid der Ridderschap en Provinciale Staten van *Gelderland* en Notaris te *Brummen*.

De Ondergeteekende maakt het geen publiek bekend, dat hij zich te *HEUSDEN* als

ORGELMAKER

heeft gevestigd. — Daar hij jaren lang bij de Voornaamste Meesters is werkzaam geweest hetwelk hij door bewijzen kan aantoonen, en waarvan hij met de beste GETUIGSCHRIFTEN voorzien is, biedt zich aanbiedt aan om nieuwe Orgelen te bouwen, oude te verbeteren, derzelven, als ook van Stuitwerken.

Js. Vollebregt, ORGELMAKER.

Wijk A. N°. 3 te Heusden.

VOOR AFBRAAK

Uit de hand te Koop:

een sedert eenige Jaren nieuw gebouwde PANNENSCHOP met de Planken en Gereedschappen, gelegen te *Steijl* aan de *Maas*.

Te bevragen met *franco* brieven bij *F. KUIPER* te *Tegelen*.

Graanmarkt

VAN 'S HERTOGENBOSCH,

Van Donderdag 21 Augustus 1845.

ROGGE met goede aanvoer tot verminderde Prijzen verkocht. Beste f 7.00 a f 7.35. Geringere f 6.00 a f 6.50.

BOEKWEIT best of f 7.25 a f 7.50. Geringere 6.66.

HAVER 2de soort f. 3.00.

De mindere prijs van de Rogge op de markt 's Hertogenbosch is vanmiddag f. 7.19, het mud de zetting van het Roggebrood is 33 cents de drie Ned. ponden.

Het Ned. pond Boter f 0,62 a f 0,70.

AMSTERDAM, 20 Augustus.

Tarwe tot onderstaande prijzen bij partij verkocht. In entr. 128 p. b. Poolsche f 287 bij partij. In entr. 126 p. b. Friesche 303 bij partij. 124 p. n. Zeeuwsche 265. 120 p. n. Vries. 225. Rogge zonder handel.

Garst tot vorige prijzen met meer handel, 110, 111, 112, 114 p. Deensche 163, 165, 168, 170 p. rain.

Haver flauwer, 85 p. Dikke f 196.

Koolzaad onveranderd: n. Zeeuwsch 59 p.

Raapolie onderling in eene stand, op levering ruim prijs: per 6 wk. f 39½ a Vlieg. 38¾, a ½ Sept f 38½ a ½ Oct. f 38¾ a 39, Nov. 39 a ½; Dec. 139¼; Mei f 38¾.

Lijnolie per 6 wk. f 30¼; Vlieg. 29¾. Hennepolie per 6 wk. f 38, Vlieg 32.

EINDHOVEN, den 19 Augustus 1845.

De prijzen der Granen zijn heden alhier geweest:

Een Nederlandsch Mud Rogge.	f 7,00.
— — Boekweit.	0,00.
— — Haver.	3,30
— — Pond Roggebrood.	0,9½
— — Boter.	0,32 a 0,34

Beurs van Amsterdam.

Donderdag 21 Augustus, ten vier ure.

W. 2½ Cp. 52¾. Nieuwe 3 Ct. 77¾. Am. Sjind. 3½ pCt. 93¾. Handelm. 168¾, 169¾. Rijn-Spoorw. 115¾, ¾. Adams 510 p. M. 22½, ¾. Spanje Buitenl. 30 30 30 30 30 30 Rusland 109¾ bno 4 pCt. Sicilien en Co. 98¾. Mexiko 31¼.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY, te Bois-le-Duc.